

Le Refus du Féminin – הסירוב לנשי

פטריק מונריבו

13 במאי 2019

[/https://www.femmesenpsychanalyse.com/2019/05/13/le-refus-du-feminin](https://www.femmesenpsychanalyse.com/2019/05/13/le-refus-du-feminin)

הכותרת הנחרצת והחריפה הזו שואבת את השראתה מניסוח שהוצג ע"י פרויד עצמו בסוף המאמר שלו מ – 1937 "אנליזה סופית ואינסופית": "הסירוב לנשיות"¹.

מבלי להסס, הוא מציע "להכניס את הגורם הזה לגוף הדוקטרינה התיאורטית שלנו"², אך, "מבלי להתעלם מכך, שבאופן טבעי, זה לא יכול לתפוס את אותו המקום אצל כל אחד מהמינים"³. הסירוב לנשי נוגע הן לגברים והן לנשים, אולם הקליניקה נקבעת על פי ההבדל בין המינים, ונבדלת בהתאם לאופן שבו פרויד הניח את הקואורדינטות שלו, כלומר, על פי נקודת המוצא של כל אחת מהלוגיקות השונות של האיווי.

בתחילת שנות השבעים לאקאן סידר מחדש את החלוקה הזאת תחת המונח "מיניות" (סקסואציה) תוך התייחסות בעיקר לאופני ההתענגות השונים.

עבור פרויד זו הייתה התפתחות בלתי נמנעת של "אבן היסוד"⁴ שתסביך הסירוס מכונן.

סירוב זה, שפרויד חשב אותו לעמיד – אפילו בסוף אנליזה – מסביר את הסירוב לנשיות בשני היבטים יסודיים: קנאת הפין (*penisneid*) אצל אישה, וחרדת סירוס אצל הגבר, המופיעה תחת סוגים שונים של "התקוממויות נגד העמדה הפסיבית"⁵, בפרט כלפי גברים אחרים.

מה הם הביטויים השונים של סירוב שכזה?

זו לא רק הימנעות מהנשי כויתור על כל סיפוק פאלי. אישה יכולה להפוך עצמה לגברית (*Virile*) גם באמצעות היסטריזציה סובייקטיבית. הגבריות הזו אינה אנטומית ואף לא ספקולרית, היא לוגית. מספיק להתייחס לנוסחאות הסקסואציה שהוצעו ע"י לאקאן בסמינר "עוד"⁶, על מנת לאמת את הקביעה, שהסובייקט של הלא-מודע – שההיסטרית היא המבנה הפרדיגמטי שלו – הוא תמיד בצד של הגברי, וזה עבור כל סובייקט, לא חשוב מה מינו. על האנליטיקאי מוטל לעמוד בפני מדרון זה, על ידי הובלת האנליזנט לעבר החסרה סובייקטיבית (*destitution subjective*), שתאפשר לו להתעמת עם החלק הנשי של הווייתו, חלק זה שאינו מתפשר עם הסובייקטיביות שלו.

אמרה היא גרסה נשית נוספת של הסירוב. אישה פרוידיאנית היא *אחת שאין לה* (במקרה הזה, פין) אך היא יכולה להתנגד לכך באמצעות ההפיכה לזו *שיש לה* (במקרה הזה, ילד). מנקודת מבט פרוידיאנית מובהקת, להפוך לאם זה לא כל כך הגשמה של הנשיות כמו התרחקות ממנה. שיהיה לך ילד, זה מימוש של הבטחה פאלית ילדית בחסות לוגיקה אדיפלית, שכיום, כדאי לציין, רלוונטית פחות מאי פעם.

1 פרויד, ז. "אנליזה סופית ואינסופית" (1937), "הטיפול הפסיכואנליטי", הוצאת עם עובד, עמ' 201-226.

2 שם.

3 שם.

4 שם.

5 שם.

6 לאקאן, ז., הסמינר ה-20 "עוד", 1972-1972, הוצאת רסלינג.

אופן סירוב זה מראה שהפין אינו עיקר העניין: העניין האמיתי הוא הפאלוס אשר באופנו כמטבע חליפין דמיוני או באופנו הסמלי, אינו ניתן לצמצום לאיבר הגברי (וירילי). בניגוד למה שפרויד חשב, זו לא האנטומיה שקובעת את הגורל בסקסואציה: זו ההתמקמות של ההוויה המדברת ביחס לפונקציה הפאלית, הנקבעת ע"י השפה.

לגבי "הפגנת גבריות"⁷ של גברים, היא עשויה להוביל לפיצוי יתר המופיע כמצעד של "גבר-על" באופן נלעג, כפי שהיטיב לתאר אלפרד ג'ארי (Alfred Jarry)⁸. במקום אחר, כמו בעדות של הפאס,⁹ הצביעה על כך שהמטופל באופן כללי "אהב נשים", ופירושו של דבר, שאופני האהבה הפנטזמטיים שלו, עשויים מהשפלה ופטישיזציה, ולא איפשרו לו לאהוב אחת שתהיה יוצאת מן הכלל. אהבתו את ה"נשים" הסתירה שנאה להתענגות בלתי-מוסדרת, ודחייה של הלוגיקה של "לא-הכל". הוא יהיה זקוק לגישור הזמן של אנליזה על מנת לעשות מפרטנרית שלו סימפטום, ובאופן זה לטפל בסירובו לנשי.

עבור לאקאן, שורשיו של סירוב זה אינם מוגבלים למעשה להגנה פשוטה מפני סירוס. הוא מתייחס לזה כהגנה כנגד הממשי. ועל מה מדובר בעצם? בניגוד לאישה "הפרוידיאנית" המושפעת מהקיפוח הפאלי, האישה "הלאקאניאנית" מוצפת ע"י "דבר מה נוסף"¹⁰, עודפות כלשהי: התענגות ממשית, אינסופית, מוזרה וזרה, שמציפה ולעיתים הורסת אותה (ravage). התענגות זו אינה מייסדת קהילה. היא אינה מקבצת נשים יחד באופן עקבי, שכן המסמן המאחד, שישים חלק זה של "היבשת השחורה" של הנשיות, אינו קיים. ההתענגות הבלתי מוסדרת הזאת, המוליכה תמיד לעבר שערי המועקה, היא הטבור של הסירוב לנשי על כל צורותיו.

אנליזה חייבת לאפשר עיבוי של ההשפעות המזיקות של ההתענגות ה~~א~~חרת הזו, באמצעות תיחומה בעזרת האות של הסימפטום, על מנת שניתן יהיה לתחום אותה מבלי לצעף אותה (voiler), ומבלי להכחישה. זהו צעד מכריע בדרך לעבר סיומו של הריפוי. אז יכול הסובייקט להתגבר על הסירוב לנשי. יתר על כן, האם לאקאן לא הצביע על כך, כבר בסמינר על "המכתב הגנוב"¹¹, כי האות עושה פמיניזציה? בכך הוא הסביר מדוע סוף הריפוי האנליטי הוא בפמיניזציה של האנליזנט הודות לכתיבת הסימפטום כאות.

האם הפמיניזציה המכריעה הזו אינה אלא ההופכי של הסירוב לנשי?

תרגום: נטע נשילביץ, פרלה מיגליון, נעה פרחי

7 פרויד, ז. "אנליזה סופית ואינסופית" (1937), "הטיפול הפסיכואנליטי", הוצאת עם עובד, עמ' 201-226.

8 Jarry A., Le surmâle, Paris, Viviane Hamy, 2006

9 Monribot P., Recorridos, Madrid, elp, 2016, p. 15-35

10 לאקאן, ז., הסמינר ה-20 "עוד", 1972-1972, הוצאת רסלינג.

11 לאקאן ז., "המכתב הגנוב", כתבים | Ecrits, כרך א, עמ' 11. הוצאת רסלינג.